

İZMİR TİCARET ODASI

Avrupa Birliği'nde Kimya Sektörü

HAZIRLAYAN: BAHAR ERDEM
STAYER

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER MÜDÜRLÜĞÜ

TEMMUZ 2006

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ

II. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE KİMYA SEKTÖRÜ

- A. AB'deki Kimyasallar Hakkındaki Ana Kurallar
- B. AB'nin Yeni Kimyasallar Stratejisi: REACH
- C. REACH Uygulaması

III. TÜRKİYE'DE KİMYA SEKTÖRÜ

- A. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Yaptıkları
- B. Türkiye'nin AB Katılım Sürecinde Yapması Gerekenler
- C. REACH ve TÜRKİYE

I. GİRİŞ

Avrupa Topluluğunun ilk yıllarında, topluluğun çevreyi koruma ve Üye Ülkeler arasında malların serbest dolaşımını sağlamak amacıyla tüketicileri korumak için ortak standartlar oluşturma ihtiyacı fark edilmiştir. Bu sebeple, Topluluğun ilk çevre yasası aralarında tehlikeli kimyasalların da olduğu maddeler ile ilgilidir.

Fakat son yıllarda mevcut sistemin bazı dezavantajları ortaya çıkmıştır. Bunlardan en önemlileri:

- Mevcut 100.106 adet maddenin test edilmeden kullanılabilmesi
- Resmi makamlara kanıt sorumluluğu
- En sorunlu maddelerin güvenli kullanımını sağlamak için elverişli araçların olmaması
- Özellikle daha az tehlikeli ikameler yaratmak konusunda, yenilik yapma hevesi olmaması

13 Şubat 2001'de kabul edilen The White Paper On A Strategy For A Future Chemicals Policy – Kimyasallar İçin Geleceğin Stratejisi Hakkındaki Beyaz Yaprak, mevcut sistemin noksanlarını vurgulamaktadır.

Bu yeni Kimyasal Stratejisinin temel amacı; iç pazarın verimli işlerliğini ve kimya endüstrisinde yeniliğin ve rekabet edilebilirliğin teşvikini sağlarken, insan sağlığı ve çevre için yüksek düzeyde bir koruma geliştirmektir.

“The White Paper” (Beyaz Yaprak) REACH¹ sisteminin uygulanmasını ve teknik ve bilimsel destek sağlamak için merkezi bir varlığın kurulmasını önermektedir. Komisyon, bu merkezi varlığın kurulmasından önce gerekli olan kaynaklar için fizibilite çalışmasını yürütmüştür.

REACH önerisi, Komisyon tarafından 29 Ekim 2003 tarihinde kabul edilmiştir. Komisyon; kimyasalların kaydı, değerlendirilmesi ve izinleri için 29 Ekim 2003 tarihinde yeni bir Avrupa Birliği düzenlemesi önermiştir. Amaç; kimyasal maddelerin özelliklerinin daha erken ve daha iyi bir şekilde teşhisiyle insan sağlığı ve çevre korumasını geliştirmek olmuştur. Aynı zamanda Avrupa Birliği kimya endüstrisinin yenilikçi kabiliyetini ve rekabet edilebilirliğini geliştirmektir. REACH sisteminin yararları, her geçen gün daha çok maddenin REACH içinde yerini almasıyla yavaş yavaş ortaya çıkmaktadır.

REACH önerisi, endüstriye kimyasal riskleri yönetme ve maddeler üzerinde güvenli bilgiler sağlama konularında çok büyük sorumluluk yüklemektedir. Üretici ve ithalatçıların maddelerle güvenli bir şekilde başa çıkabilmeleri ve merkezi veri bankasına kayıta onlara yardımcı olması için maddelerin özellikleri hakkında bilgi toplamaları gerekmektedir. Bir Kimyasallar Ajansı, REACH sisteminde merkez noktası olacaktır: sistemi işletmek için gerekli veri bankalarını çalıştıracaktır, şüpheli kimyasalların derinlemesine değerlendirmesini koordine edecektir ve tüketici ve profesyonellerin tehlikeli bilgi bulabilecekleri genel veri tabanını yönetecektir.

Komisyonun orijinal önerisinin üzerine 2 yıl süren müzakereler ve Avrupa Parlamentosunun ilk okuma fikri sonrasında Konsey, 27 Haziran 2006'da bir Ortak Tutuma varmıştır.

Komisyon, ortak tutumu çok iyi karşılamış ve tam destek vermiştir, dengeli olarak değerlendirmiştir, Avrupa vatandaşlarının yararına sağlıkta ve çevrede belirgin bir iyileşme elde edilirken rekabet edebilirlik ve yenilikleri hakkında Lizbon amaçlarıyla uyumlu bulmuştur.

¹ REACH: Registration – Kayıt, Evaluation – Değerlendirme, Authorisation – İzin, Chemicals – Kimyasallar

Komisyon, ikinci okumada REACH üzerinde son uzlaşmaya varmayı desteklemektedir ve bu safhada uzlaşmayı kolaylaştırmak için elinden gelenin en iyisini yapacaktır.

Önerinin son kabulününün 2006 sonunda olması, REACH yasanın 2007 Nisan ayı civarında yürürlüğe girmesi beklenmektedir. Yeni Avrupa Kimyasallar Ajansı'nın yasanın yürürlüğe girmesinden 12 ay sonra faal olması gerekmektedir.

II. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE KİMYA SEKTÖRÜ

A. AB'deki Kimyasallar Hakkındaki Ana Kurallar

AB, kimyasal maddelerin risk değerlendirmesi konusuna tehlikeli maddelerin sınıflandırılması, ambalajlanması ve etiketlenmesi kuralları ile başlamıştır. AB'nin Üçüncü Beş yıllık Çevre Eylem Programı'nın (1987–1992) risk değerlendirmesinin önemine değinmesi sonucunda, sistemli bir yaklaşım için bir envanter yapılmasına karar verilmiştir. Bu envanter yapılan kadar piyasada olan kimyasallara mevcut kimyasal maddeler denilerek Avrupa Mevcut Ticari Kimyasal Maddeler Envantiri (EINECS - European Inventory of Existing Commercial Chemical Substances) oluşturulmuş ve bu envanterle 100.106 madde veya madde grubu kayıt altına alınmıştır. Bu tarihten sonraki kimyasallara da yeni kimyasallar adı verilmiş ve bu kimyasallar için bildirim zorunluluğu getirilmiştir. Daha sonra aşağıdaki kurallar yayınlanmıştır.

- Risk değerlendirmelerinin yapılması.
- Yeni kimyasallara yapılacak risk değerlendirmesi prensipleri + 1000 ton ve üzerinde üretilen var olan kimyasal maddelerin risk değerlendirmesi için öncelikler listesi
- Risk değerlendirme rehberi. Bu rehberin yayınlanmasındaki amaç AB ülkelerinde yapılan risk değerlendirmelerinde aynı veri tabanlarının hazırlanmasıdır.

Ayrıca gene kimyasalların yönetimi için aşağıdaki kurallar da yayınlanmıştır:

- Bazı kimyasal madde veya preparatların (müstahzar) pazara verilmesi ve kullanılması hakkındaki kısıtlamalar
- Tehlikeli preparatların sınıflandırılması, ambalajlanması ve etiketlenmesi

AB'deki kimyasallar hakkındaki ana kurallar çoğunlukla "tehlikeli" olarak tanımlanan ve bu tanımlara göre nitelendirilen kimyasal maddeler için konulmuştur.

B. AB'nin Yeni Kimyasallar Stratejisi: REACH

AB'nin Yeni Kimyasallar Stratejisinin temelini REACH adı verilen uygulamalar dizini oluşturmaktadır. REACH aşağıdaki kelimelerin kısaltılmasıyla oluşturulmuştur.

R egistration – Kayıt

E valuation - Değerlendirme

A uthorisation – İzin

CH emicals – Kimyasallar

Bu yeni sistem, kimyasalların kayıt, değerlendirme, izin verme ve kısıtlanması için bir bütünlük sistem kuracaktır. REACH, 30,000 civarındaki kimyasalın tehlikelilik özelliklerindeki mevcut bilgi boşluklarını dolduracak olup çalışanlar, kullanıcılar ve çevre için risklerin azaltılmasına yönelik olarak kimyasal maddelerin güvenli kullanımı için gerekli bilgilerin endüstriyel tedarik zinciri içinde iletilmesini sağlayacaktır. REACH, gerekli bilgilerin sağlanması ve etkin risk yönetim önlemlerinin alınması için bilgi verilmesinde, kimyasalların üretici ve ithalatçıları olan sanayi daha fazla sorumluluk alarak, kanıtlama yükümlülüğünü kamu yetkili mercilerinden ziyade sanayi üzerine döndürecektir.

REACH önerisi, endüstrilerin tüm var olan ve müstakbel yeni maddeleri yeni Avrupa Kimyasallar Ajansına kayıt etmesini gerektirmektedir.

Var olan maddeler (yaklaşık 30.000 adet) ilk 11 yıl içerisinde kayıt ettirilmelidir. Komisyonun önerisi bu maddelere üretilen veya ithal edilen yıllık hacmine göre öncelik verir.

Tüm maddeler REACH sürecinin aşağıda belirtilen bir veya daha fazla evresinden geçer:

Kayıt (Registration)

- Yıllık üretilen veya ithal edilen tüm 1 tonluk veya daha fazla mallar için üreticiler ve ithalatçılar Avrupa Kimyasallar Ajansına sunmak üzere bir kayıt dosyası hazırlamalıdır. Gerekli bilgileri bir araya getirmek endüstrinin görevidir.

Kayıt dosyasında bulunması gereken bilgiler:

- Maddelerin kimliği ve özellikleri hakkındaki veriler (toksikolojik ve ekotoksikolojik özellikler dahil olmak üzere)
 - Amaçlanan kullanım alanı, insanların ve çevrenin maruz kalma düzeyi tahmini
 - Planlanan üretim miktarı
 - Maddenin sınıflandırılması ve etiketlenmesi için öneri
 - Güvenlik Bilgi Formu
 - Amaçlanan kullanım alanlarını kapsayan ön risk değerlendirmesi
 - Önerilen risk yönetimi önlemleri.
- Yıllık 10 tondan fazla hacimdeki maddeleri güvenli şekilde elde tutulmanın değeri Kimyasal Güvenlik Raporunda belgelendirilmelidir.

Değerlendirme (Evaluation)

- Dosya değerlendirmesi: Üye Ülke temsilcileri kayıt dosyalarının REACH'ın koşullarına uyup uymadığını kontrol ederler, endüstrilerin hazırladığı test önerisini gözden geçirir ve onaylarlar.
- Madde değerlendirmesi: Üye Ülke temsilcileri kayıt dosyalarını bir maddenin insan sağlığına veya çevreye risk arz edip etmediğine göre değerlendirmekle ve pazarlama ve kullanım için gerekli olası izin ve kısıtlamaları belirlemekle yetkilidirler.

İzin (Authorisation)

- İzin, belli bir gruba ait olan maddenin her kullanımı için gerekli olacaktır. Ör: "yüksek önem taşıyan" (very high concern) olarak değerlendirilen maddeler- 1 ve 2. kategori CMR'ler (kanserojen, mutajen, üremeye toksik), vPvBs(çok kalıcı ve çok biriken toksik maddeler) ve insan sağlığına ve çevreye ciddi ve geri çevrilemez etkilere neden olan diğer maddeler
- Bu kullanımlar için yetki, eğer üretici veya ithalatçı risklerin yeterli derecede kontrol edilebileceğini gösterebilirse verilir

Kısıtlama

- Eğer bir riskin yeterince kontrol edilmediği belirlenirse, pazarlamayı ve bir maddenin kullanımını kısıtlamak için Komisyon veya bir Üye Ülke tarafından bir önerge verilebilir. Kısıtlama kararları, Komisyon tarafından Üye Ülkeler danışmanlığında alınır.

Yeni Avrupa Kimyasallar Ajansı, kayıt işlemlerini (gerekli veritabanını kurma ve sürdürme de dahil) kolaylaştırmak için kurulacaktır. Ajansın görevi REACH'in teknik, bilimsel ve idari yönetimi ve AB çapında eşdeğer kararların alınmasını sağlamak olacaktır. Üye Ülkeler hala aşamaları değerlendirme ve yetkilendirme sorumluluğundadırlar. Yetkilendirmede son karar Komisyon tarafından Üye Ülkeler danışmanlığında alınacaktır.

C. REACH Uygulaması

REACH; Üretilen, ithal edilen ve pazara verilen kimyasal maddeleri veya bu maddelerin kullanıldığı preparat (müstahzar) veya eşyaları kapsamaktadır. Yayınlanacak olan düzenleme kimyasal maddeleri hedeflemektedir. AB tanımlarının aynısı olan Tehlikeli Kimyasallar Yönetmeliğine göre tanımlar aşağıdadır:

Madde: Doğal halde bulunan veya bir üretim sonucu elde edilen, kararlılığını ve yapısını etkilemeden uzaklaştırılabilen çözücüler hariç, üretiminde kararlılığını sağlamak üzere kullanılan katkı maddeleri ile üretim işleminden kaynaklanan safsızlığı ihtiva eden kimyasal element ve bunların bileşikleridir.

Preparat: En az iki veya daha çok maddenin karışımı veya çözeltisidir.

Tehlikeli Eşya: Üretim işlemi sonucu herhangi bir formda hazırlanmış olup son ürün konumunda piyasaya arz edilen, kullanımı ile çevre ve insanı olumsuz yönde etkileyebilecek tehlikeli kimyasal ihtiva eden eşyadır.

Düzenlemedeki kimyasal madde tanımı, tehlikeli veya tehlikeli değil ayrımı yapmaksızın tüm kimyasal maddeleri dikkate almaktadır. Bazı kimyasal maddeler uygulama dışında tutulmaktadır. Ancak bu kimyasallar açık bir şekilde tanımlanmaktadır. REACH içinde bazı kimyasallar "yüksek önem taşıyan" sınıflandırması içindedir ve bunlar için özel uygulamalar istenmektedir.

Kimyasal Güvenlik Raporu, Kimyasal Madde Kullanıcıları ve Güvenlik Bilgi Formu

Kimyasal Güvenlik Raporu(Cheical Safety Report-CSR) yılda 10 ton ve üstünde olan kimyasallar için istenmektedir. İçeriği ana hatlarıyla şöyledir:

Kimyasal Güvenlik Raporu, belirlenen kullanım alanında her aşamada maddenin yaşam döngüsünü göz önüne almalı ve aşağıdaki bilgileri içermelidir:

1. İnsan sağlığı açısından değerlendirme
2. Fiziko-kimyasal özelliklerinin insan sağlığı açısından değerlendirilmesi
3. Çevreye olan etkilerin değerlendirilmesi
4. PBT (Sürekli, Bio-birikinti ve Toksik) ve vPvB değerlendirilmesi
5. Maruziyet değerlendirilmesi
6. Risk karakterizasyonu

Kimyasal madde kullanıcıları, kendilerine belirlenen alanın içinde kimyasal maddeleri kullanırlarsa kayıt yapmalarına gerek yoktur. Bu kullanım alanları da madde teslimatı ile birlikte verilecek olan Güvenlik Bilgi Formlarında belirtilmektedir ve GBF'ler kullanılan alana göre maruziyet senaryoları içermelidir.

Eğer kullanıcı kendisine belirtilen kullanım alanı dışında bir alanda kimyasalı kullanacak ise bunu tedarikçisine bildirmek zorunda değildir. Ancak yeni kullanım için Ajansa bildirimde bulunacaktır. Ayrıca, GBF ile kendisine belirtilen maruziyet senaryoları dışında çalışırsa veya bu kullanım alanını kendisine saklamak isterse Kimya Güvenlik Raporu hazırlamakla yükümlüdür.

III. TÜRKİYE'DE KİMYA SEKTÖRÜ

Türk Kimya Sanayi genç bir sanayi dalıdır. Son 50 yılda büyük bir aşama göstermiştir. Ancak Batı ülkelerindekine benzer modern ve dev tesisleriyle bir sanayi yapısına henüz sahip değildir. Temel ve ara maddeler üretimi yetersizdir.

Türk Kimya Sanayi bazı hammadde ve teknoloji bakımından dışa bağımlı bulunmaktadır. Bu itibarla bu sanayi dalında ithal ikamesi mahiyetindeki yapılması gereken yatırımlar önümüzdeki yıllarda büyük önem taşımaktadır. 5 yıllık Kalkınma Planlarında yerli hammaddede kaynaklar kullanılarak kimyasal maddelerin üretilmesi ve kurulacak tesislerin dış rekabete

açık olması esas alınmıştır. Türk Kimya Sanayi yaklaşık 2.500 adet ürün üretmektedir. Sektörün genel büyüklüğü düşünülürse, üretim, ithalat ve ihracat çerçevesinde yaklaşık 25 milyar \$'lık bir büyüklüğe ulaştığı görülmektedir. Kimya sanayi emek yoğun olmayıp sermaye yoğun bir sanayi dalıdır. Bu çerçevede gene de yaklaşık 40.000 kişi istihdam edilmektedir.

Kimya sanayi tüketim malları üretmekle beraber temel görevi diğer sektörlerin ihtiyacı olan ara girdileri üretmektir. Sektörün bu yapısı dünya genelinde de aynı özelliği göstermektedir.

CEFIC'in(European Chemical Industry Council) aşağıdaki belirlemeleri Türkiye'de TKSD (Türk Kimya Sanayicileri Derneği) tarafından yapılan araştırma ile hemen hemen örtüşmektedir:

Ülkemizde son beş yılda 1999 Gölcük ve Kaynaşlı depremleri faciası, 2000 Kasım ve 2001 Şubat krizleri tüm ekonomik dengeleri alt üst etmiştir. 2002 yılı itibariyle düzene girmeye başlayan ekonomik kriterlerle beraber kimya sanayi de düzelmeye başlamıştır. Bunun en temel nedeni de diğer sektörlerle kimya sektörünün yapmış olduğu katkıdır. Çünkü kimya sanayi diğer sektörlerin vazgeçemeyeceği girdileri üretmektedir. 2003 yılında eksi büyüme hızlarından % 5'lik bir büyüme hızı yakalayan sektör 2004 yılında % 8'lere ve 2005 yılında ise (sene bitmeden) % 13 büyümeye ulaşmıştır. Sektör 2005 yılında, bir önceki seneye nazaran gelişme göstermiştir.

Türkiye'de üretilen kimyasal maddeleri ikiye ayırmak gerekmektedir. Bunlardan birinci gruptakiler ülkede bulunan yerli kaynaklara dayanmaktadır. İkinci gruptakiler ise yurt dışından getirilen hammaddeler dayalı olarak üretilmektedir. Bu da dünyadaki kimya sanayi yapısına uygundur. Dünyada hiçbir ülke tüm hammadde kaynaklarına sahip olup bunlara dayalı üretim yapmamaktadır. Örneğin İsviçre'de hemen hemen hiçbir hammadde kaynağı bulunmamaktadır.

2006 Yılında Türk Kimya sanayinde ortalama % 5-7'lik bir büyüme beklenmektedir.

Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği 1993 yılından bu yana AB'deki üst CEFIC'ten aldığı program doğrultusunda ÜÇLÜ SORUMLULUK programını ve kültürünü Türkiye'de uygulamıştır. Türkiye'de 4 yılda bir "ULUSAL KİMYA SANAYİ KONGRESİ" düzenlenmektedir. Bu kongrenin sonuncusu 17-18 Kasım 2005 tarihinde düzenlenmiştir.

Üçlü Sorumluluk (Responsible Care)

Üçlü Sorumluluk; Dünya Kimya Sanayi'nin Sağlık, Güvenlik ve Çevre performansında sürekli gelişme kaydetme ve faaliyetleri konusunda iletişime açık olma yolundaki taahhüdüdür.

Üçlü Sorumluluk'un kendi ülkelerinde etkin olarak uygulanmasından ulusal kimya sanayi dernekleri sorumludur. Türkiye'de Üçlü Sorumluluk Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği tarafından yürütülmektedir.

Üçlü Sorumluluk Uygulamasının 8 Temel İlkesi

1. Taahhüt: Kuruluşun üst yönetimi tarafından Üçlü Sorumluluk'un yol gösterici kurallarına uyulacağına imzalanarak taahhüt edilmesi
2. Uygulama Kuralları ve Uygulama Kılavuzu: Kuruluşlara taahhütlerini yerine getirebilmeleri açısından yol gösterici uygulama kuralları ve uygulama kılavuzu
3. Performans Kriterleri: Ölçülmesi mümkün olan alanlarda sürekli iyileşmenin izlenebilmesi için performans kriterleri geliştirilmesi
4. İletişim: Çevre-Sağlık-Güvenlik konularında kuruluş içi ve dışındaki ilgili taraflarla sürekli iletişim
5. Bilgi Paylaşımı: Kuruluşların tecrübe, uygulama ve bilgi birikimlerini paylaşabilecekleri seminer, toplantı, vb. faaliyetler
6. Logo: Ulusal programı tanımlayan ve Üçlü Sorumluluk kavramı ile uyumlu bir logo oluşturulması
7. Katılım: Tüm kuruluşların Üçlü Sorumluluk taahhüt etmesi için yöntemler aranması
8. Doğrulama/Verifikasyon: Üçlü Sorumluluk'un ölçülebilir bileşenlerinin yerinde gözlenmesi

A. Sektörün Sorunları ve Çözüm Önerileri

Türkiye Kimya Sanayicileri Derneği'nin araştırmalarına göre Kimya Sanayi Sektörünün karşılaştığı temel sorunlar ve ilgili çözüm önerileri aşağıdaki gibidir:

- Ülkemizdeki kaynak kıtlığı nedeniyle sermaye yoğun bir sektör olan kimya sanayi için başta yabancı sermaye olmak üzere yerli sermayenin de önünü açmak lazımdır. Bu alanda iyileştirme yapılması için başlatılan çalışmalar henüz sonuçlanmamıştır. Sonuçlananlar ise çok az sorunu çözmektedir. YOLKK (Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu) çalışmaları, Alman Ekonomi Bakanlığı ile yürütülen projeyi de

kapsayacak şekilde, yatırımcının muhatap olacağı mercileri mümkünse teke indirecek şekilde organize edilmelidir.

- b) Kimya Sanayinde halen yerleşme sorunları mevcuttur. Bu sorunları aşmak için tek elden potansiyel kimya sanayi yatırım yerleri (Aliğa, Yumurtalık, Bandırma, Kilyos, vb...) belirlemek üzere harita çalışması yapılmalı ve onaylanmalıdır. "Kimya (İhtisas) Endüstri Bölgelerine" acilen ihtiyaç vardır.
- c) GSM, işletme ruhsatları, ÇED(Çevresel Etki Değerlendirmesi) gibi mevzular dünyanın gelişmiş ülkelerde uygulanan olumlu koşullara getirilmelidir.
- d) İstihdam ve üretim üzerindeki vergi yükleri ve enerji fiyatları yine rekabet ettiğimiz ve %60 oranında dış ticaretimizin yürüttüğü AB ülkeleri düzeyine de çekilmelidir.
- e) Tübitak-Üniversite-Sanayi üçgeni işbirliği içerisinde sözde kalmamak ve reel sektörün "Sürdürülebilir Gelişim ve Büyümesi" için AR-GE'ye ayrılan GSMH içindeki payın %0.6'lardan en az %2'lere çıkarılması, AB çerçeve formundan yararlanmak üzere "Ulusal AR-GE Politikası" oluşturularak AR-GE projeleri geliştirilmesi ve sektörümüz açısından da ülkemizdeki bor türevleri ve soda külü için katma değerini yükseltecek somut projelere öncelik verilmelidir.
- f) Sektörümüzdeki yüksek tonajlı (bulk) ürünler daha ziyade Asya-Pasifik ülkelerine kaydığı için bilinçli AR-GE çalışmaları neticesinde ve vizyon 2023 projesinde belirtilen "katma değer"i yüksek özellik arz eden kimyasalların (specialty chemicals) üretimine yönelmelidir.
- g) Kayıt dışı üretim ve bu alanda üretilen ürünler özellikle tüketicinin sağlığını ve çevreyi tehdit etmektedir. Ayrıca insan sağlığı teknik emniyet ve çevrenin korunması alanlarında hiçbir tedbir almayan ve bu alanda hiçbir yatırım yapmayan bu üretim şekilleri maddi açıdan da haksız rekabete neden olmaktadır. Üretim yerlerinin ve faaliyetlerinin belirli bir sistem altında ve periyodik olarak denetlenmeleri bu tür faaliyetleri engelleyecektir. Ancak etkin piyasa ve endüstri denetimi yapabilecek iyi eğitilmiş kalifiye elemanların istihdamı gereklidir. Ayrıca kayıt dışı çalışmaları caydıracak etkin bir cezalandırma sistemi getirilmelidir.
- h) AB mevzuatına uyum çalışmaları çerçevesinde yayınlanan veya yayınlanacak yeni kurallara uyum için bir geçiş süreci konulmalıdır. Henüz alt yapısı hazır olmayan birçok alanda yeni ve zor uygulamalar gelmektedir. Nitekim AB üyeleri ve üye adayları bu tür alt yapı gerektiren uyumlar için bir geçiş süreci talep etmişlerdir. Ülkemizin de bu tür uygun geçiş süreçlerini, müzakere esnasında talep etmesi ve geçiş süreçlerinin tespitinin sanayinin ve ilgili reel sektör STK'larının da görüşü alınarak yapılması son derece önemli bir konudur. Aksi takdirde uyum çalışmaları kâğıt üzerinde kalmaya mahkûmdur. Bu bağlamda sektör ile ilgili yapılacak olan "Düzenleyici Etki Analizlerinin" TOBB'nin yeni organize edilmekte olan "Sektör Meclisleri" önderliğinde yürütülmesini önerilmektedir.
- i) TBMM'de görüşülmek üzere sıra bekleyen Çevre Kanunu taslağında yer alan cezai uygulamalar, sanayinin faaliyetini etkileyecektir. Cezai müeyyidelerin uygulanmasında çok dikkatli olunmalı ve keyfi ceza uygulamalarını engellemek için kesin kriterler getirilmeli ve ceza kesenleri de denetleyici ve gerektiğinde cezalandırıcı kurallar getirilmelidir.

B. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Yaptıkları

Çevre ve Orman Bakanlığı Ocak 2006'da uyum projesini yürütmeye başlamıştır. Avrupa Birliği uyum çalışmaları çerçevesinde sektörü ilgilendiren birçok yeni kural yayınlanmıştır. 2003 yılının Aralık ayından itibaren 2004'ün sonuna kadar İşçi Sağlığı ve Güvenliğini ilgilendiren yaklaşık 40 kadar kural yayınlanmıştır. Bunun dışında çevre konusunda uyum için gene birçok kural yayınlanmıştır.

Bu kurallardan IPPC Direktifi, Hollanda destekli olarak Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından, pilot proje olarak PETKİM'de uygulanmaya başlamıştır. Ayrıca gene sektörümüzü ilgilendiren SEVESO II Direktifi bir LIFE projesi olarak Çevre ve Orman Bakanlığının idaresinde uygulanması için gerekli alt yapı çalışmaları sürdürülmüştür.

C. Türkiye'nin AB Katılım Sürecinde Yapması Gerekenler

1) AB kurallarının içinde sektörü en önemli derecede etkileyecek olan çevre konuları olduğu gibi direkt olarak sektörü ilgilendiren konular da vardır. Sektörde, ilgili meslek kuruluşlarına üye olan firmalar bilgilendirilmektedirler. Ancak bunun dışındakiler maalesef habersizdir ve haberdar olmaları da çok zordur.

2) Müzakere sürecinde dikkat edilmesi gerekli en önemli konu, ilgili kurallar için, eski üyeler de dahil olmak üzere tüm AB üyelerinin uyum için almış oldukları sürelerle benzer geçiş sürelerinin alınması gerektiğidir. Bu süreler bellidir ve AB'nin veri tabanlarından bunlara ulaşılabilir.

Bu süreçte gerek finansal kaynaklar sağlanacak gerekse alt yapı tesis edilecektir. Kimyevi madde ve preparatlar konusunda ülkemizde mevcut Tehlikeli Kimyasallar Yönetmeliğinin gözden geçirilmesi ve bağlantılı bazı tebliğlerin yayımlanması suretiyle AB'nin bu konudaki mevzuatının büyük bir kısmına uyum sağlanabilecektir. Ancak, yönetmeliğin gözden geçirilmesi sırasında, mevcut yönetmelikte bulunmayan bazı hükümlerin yer alabilmesi için mevcut ve yeni kimyasallar tanımlamalarının envanter çıkarılarak yapılması ve veri tabanı hazırlanması gerekmektedir.

Söz konusu maddelerin denetimi için idari yapının yeni sisteme göre hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca, uygulamanın yürütülmesi sırasında izleme ve doğrulama işlemleri için İyi Laboratuvar Uygulamaları (ILU) prensiplerinin oturtulması ve idari yapının buna göre düzenlenmesine ihtiyaç vardır.

Geçiş süreci almadan uygulamaya geçilir ise Türkiye bu alanlarda sorunlarla karşılaşacaktır.

3) Kimyevi maddelerle ilgili olarak kısa vadede;

Ø Envanter çalışmasının tamamlanması ve kimyasallar ulusal veri tabanının oluşturulması,

Orta vadede ise,

Ø Mevzuat uyumunun tamamlanması ve idari yapının güçlendirilmesi,

Ø Kimyevi madde ve müstahzarların denetimi için sistem oluşturulması ve idari yapının güçlendirilmesi,

Ø ILU prensipleri altında izleme ve doğrulama işlemi yapacak kurumsal yapının hazırlanması, hedeflenmektedir.

4) "Pazarda denetleme" için alt yapı son derece yetersizdir. Bu alt yapının belirli bir program dahilinde ve AB destekli projelerle (Elemanların eğitimi, laboratuvar v.s. gibi) geliştirilmesi gerekmektedir. Devletin bu konuda meslek kuruluşlarının önerilerini dinlemesi ve değerlendirmesi şarttır.

D. REACH ve TÜRKİYE

REACH'in temelde işleyişini sağlayan ana Direktifler henüz ülkemizde adapte edilmemiştir. Bu Direktiflerin adapte edilmesi ve uygulama için başta Çevre ve Orman Bakanlığı olmak üzere tüm yurttaki konuyla ilgili kişiler için bir eğitim seferberliği yapılmalıdır. Çünkü bu Direktifler çok teknik olup her vakada problem çözülmesini gerektirmektedir.

Kimyasalların değerlendirilmesi için her ne kadar hesaplama metotları mevcut ise de Fiziko-kimyasal özellikler için hesaplama metodu yoktur ve bu testlerin büyük bir bölümünü gerçekleştirebilecek laboratuvarlarımız da mevcut değildir. AB şu anda toplulukta test yapabilecek laboratuvarların envanterini yapmaktadır.

Ayrıca 2007 sonunda uygulamaya geçmesi beklenen Küresel Uyumlaştırma Sistemi (Global Harmonisation System-GHS) ile tüm dünyada her alanda tek bir sınıflandırma, etiketleme sistemi için 1992 Rio zirvesinden sonra başlatılan çalışmalar yürütülmektedir. Türkiye'de Küresel Uyumlaştırma Sistemi yakından izlenmelidir.

KAYNAKÇA

- http://www.ec.europa.eu/index_en.htm
- <http://www.sedefed.org/>
- <http://www.cefic.be>
- <http://www.kimyaokulu.com>
- <http://www.kimsankat.com>
- <http://www.tksd.org.tr>
- <http://rega.basbakanlik.gov.tr>